

foto Hans Jacobs

Oude subsidiekraan gaat dicht

Boeren moeten samenwerken

2 Genieten van de natuur is troef

3 Plaatjes van de dijk

4 Een ecologisch netwerk

Willen boeren nog aan natuurbeheer doen, dan moeten ze gaan samenwerken. Beheerscontracten tussen de boer en de overheid bestaan niet meer. Geen contract meer op afstand. Individuele boeren komen niet meer in aanmerking voor subsidies. Voortaan gaat alles via collectieven waarin boeren en natuurorganisaties samenwerken. Streekgebonden collectieven. Die organisaties moeten samen een plan maken, dat weer door de provincie gecontroleerd wordt. De provincies zijn verantwoordelijk. Centraal in de nieuwe regeling van staatssecretaris Dijkema staat dat er alleen nog maar geïnvesteerd wordt in gebieden die kansrijk zijn en waarin het werk van de boer écht zin heeft. Volgens de staatssecretaris moet er méér gedaan worden in minder gebieden.

Kansenkaart

De organisatie van het Agrarisch Natuurbeheer staat een grote verandering te wachten.

De afgelopen maanden zijn vertegenwoordigers van zes Agrarische Natuur Verenigingen (Anv) in het Rivierenland druk geweest met de voorbereiding om een collectief op te richten. Dit zijn de 'De Capreton', Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 'Tieler- en Culemborger Waarden', 'Lingestreek', Vereniging 'Streekbeheer Rijk Maas en Waal', 'De Ploegdriever' en Vereniging 'Streekbeheer Rijnstromen'. Naast het organiseren van het collectief en de voorbereidingen voor

de oprichting daarvan hebben deze verenigingen samen een 'kansenkaart' gemaakt. Een kaart waar de afzonderlijke Anv's hun visie op het agrarisch natuurbeheer hebben gegeven. Veelal met als uitgangspunt de nu reeds aanwezige inspanningen en contracten in het gebied. Deze kaart is op verzoek van provincie Gelderland ingediend en vormt de basis voor het Gelders ontwerp natuurbeheerplan.

Voorlichtingsavond

Vanaf 1 januari 2016 kunnen boeren en particulieren met agrarische grond, via het nieuwe collectief,

Lees verder op pagina 2

Genieten van de natuur troef

Door Toon de Jong

foto Hans Jacobs

Dat het nieuwe jaar ons veel veranderingen zal brengen is iets wat zeker is. Allereerst zijn er geheel nieuwe spelregels opgesteld voor de voormalige PSAN (de provinciale subsidie voor agrarisch natuurbeheer). Deze subsidies zijn vervangen door subsidies aan 'gebiedscollectieven'. Wat die nieuwe regeling precies inhoudt en wat dat voor onze agrariërs betekent, wordt in deze nieuwsbrief uitgelegd. Daarnaast lijkt de gemeentelijke financiële ondersteuning voor landschap en cultuur onder druk te komen staan, omdat de gemeente zich in de komende tijd gaat concentreren op de uitvoering van vooral de WMO, die het Rijk met flinke bezuinigingen in de schoot van de gemeentelijke overheid geworpen heeft. Bovendien zal ook de fusie van onze drie gemeenten per 1 januari jl. veel inzet kosten. Aandacht voor natuur en landschap en voor de financiering daarvan dreigt daardoor in de knel te komen. Het nieuwe college van B&W

en de nieuwe gemeenteraad zullen echter moeten beseffen dat natuur, landschap en monumenten in grote mate bepalend zijn voor een sterke ontwikkeling van het kleinschalig toerisme en recreatie in ons gebied. Het landschap heeft een economische waarde en kan daarmee een belangrijke bron van inkomsten worden voor agrariërs, maar ook voor andere ondernemers.

Voorbeeld

Het gebied rond de bovenloop van de Geul in Zuidoost-Limburg kan ons hierbij als voorbeeld dienen. Dit gebied is economisch heel sterk geworden en er wordt veel geld verdiend juist vanwege het landschap. Het landschap rond Epen, Vijlen, Gulpen en Vaals is vergelijkbaar met het onze: er zijn heuvels en dalen, veel kleinschalige landschapselementen als poelen, heggen en hoogstamboomgaarden en prachtige monumentale (vakwerk-)boerderijen zijn hersteld

en zorgen voor een unieke biodiversiteit. Het toerisme is er vooral gericht op het genieten van natuur en landschap. Duizenden 'rustige' toeristen wandelen over boerenlandpaden en verblijven in hotels en B&B's in de dorpen of in tot appartementjes verbouwde bijgebouwen van agrarische bedrijven. Op grote schaal vindt onder de regie van de gemeente dus kleinschalig eco-toerisme plaats. Grote projecten als pretparken, grote campings zijn er uit den boze. Het landschap en de natuur worden in belangrijke mate onderhouden met de opbrengsten van dit 'eco-toerisme'. Rijk, provincie, gemeentes en allerlei organisaties als het IKL, het Limburgs Landschap en SBB hebben destijds hun verantwoordelijkheid opgepakt en investeerden miljoenen euro's. En zij doen dat nog steeds in goede samenwerking en met schitterende resultaten.

Samenwerken

Laten we dat gebied in het Zuid-Limburgse als voorbeeld voor onze nieuwe gemeente nemen. Het is daarbij van groot belang dat organisaties en particulieren die bij het beheer van ons agrarisch landschap direct betrokken zijn, de koppen bij elkaar steken. Laten we samenwerken in plaats elkaar beconcurreren bij het verwerven van uitvoeringsopdrachten. Nu de subsidiepot van de Groen-Blauwe Diensten bijna is uitgeput, moeten we gezamenlijk op zoek naar nieuwe particuliere subsidies en crowdfunding of andere creatieve mogelijkheden aanboren. Tot slot nog een opmerking. Het ecologisch beheer van het landschap in de Ooijpolder heeft wel degelijk effect, zo blijkt bijvoorbeeld uit recente monitoring van fauna en flora van onze bandijken. De biodiversiteit blijkt opmerkelijk verbeterd te zijn sinds De Ploegdriever het maaibeheer uitvoert. Aandacht voor natuur, landschap en monumenten is dus niet alleen goed voor de economie van onze nieuwe gemeente, maar zeker ook voor de ecologie van ons landschap.

(vervolg van voorpagina)

contracten afsluiten voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De Ploegdriever organiseert zeer binnenkort voorlichtingsavonden, samen met de ZLTO en in opdracht van het collectief. Daar wordt verteld wat voor beherpakketten in welke gebieden mogelijk zijn. Belangstellenden kunnen dan meteen voorintekenen voor contracten die in 2016 ingaan. Ploegdriever- en ZLTO-leden worden rechtstreeks uitgenodigd.

Voor meer informatie zie www.ploegdriever.nl en www.scan-collectieven.nl

Ik wens u allen een voorspoedig 2015!

Met Cyril Liebrand langs de bloeiende dijken:

Landelijk vind je hier de mooiste dijken

foto Cyril Liebrand

We staan halverwege de Ooijse dijk. Het is augustus. Twee weken geleden is de ene kant gemaaid, de andere kant drie maanden geleden. Het verschil is opvallend. Het recente stuk lijkt vooral uit gras te bestaan, het andere stuk staat nog vol bloemen. Cyril Liebrand van EurECO, het Nijmeegse onderzoek- en ecologische adviesbureau, inventariseert wat er nu nog staat. De grote centaurie. Pastinaak. Wilde peen. Zeepkruid.

“Met ons maaibeleid proberen we de ecologische kwaliteiten van de dijk zo hoog mogelijk te houden. Daarom maaien we niet alle dijken tegelijk. Dit geeft een grote variatie, er zijn altijd plekken waar insecten terecht kunnen. De stukken die het laatst in het seizoen gemaaid worden zijn voor het publiek de meest aantrekkelijke bloemrijke stukken. Half mei tot half juni is de mooiste tijd. Als ik dan sta te fotograferen, vertellen wandelaars en fietsers vaak hoe mooi ze het vinden.”

Maaibeleid

Het huidige maaibeheer waarbij er vaak twee keer per jaar wordt gemaaid, wordt bedreigd door bezuinigingen. Wat zou daarvan het effect zijn?

“Als je maar één keer per jaar op een vast tijdstip zou maaien, heeft de natuur geen tijd om zaden te maken. Tijdens het bloeien is er nectar voor de insecten maar zaden zijn het echte kapitaal van de plant. Verder houden we met ons beheer de zogenaamde ‘probleemsoorten’ in toom. Jacobskruiskruid bijvoorbeeld. Een lastige plant die handmatig verwijderd moet worden. Voordat de dijken gemaaid worden, struinen groepjes mensen alle dijken af om die handmatig te verwijderen. Dit gebeurt al zo lang als de Ploegdriever bestaat. Die plant kan gevaarlijk zijn voor paarden. Als er een bepaalde concentratie in de lever komt, kan een paard sterven. Rijkswaterstaat zou meteen naar de gifspuit grijpen, maar dat is funest voor de andere kruiden. Een andere probleemsoort is de reuzen-

berenklauw. Die is vooral gevaarlijk voor mensen. De stof uit die plant veroorzaakt brandblaren op de huid die nooit meer weggaan. Ik scan alle dijken op probleemsoorten. In elke kilometer ligt een proefvak van 5x5m. Zowel de zeldzame en de probleemsoorten breng ik in kaart. Elke vijf jaar kom ik terug op de plek. Zijn er dan meer goede soorten gekomen of gaat het juist de verkeerde kant op? Soms zijn er kleine aanpassingen nodig. Dan is er ergens zo vaak gemaaid dat de bovenste laag minder rijk wordt, de biomassa neemt af. Daardoor kunnen we een maaibeurt overslaan. Hierdoor bespaar je veel kosten. Daarmee wordt geëxperimenteerd. Bij twijfel gaan we over op één keer maaien. Op zo’n manier kun je ook bezuinigen.”

Mooiste dijken

“Landelijk vind je hier de mooiste dijken. Ook door de grondsoort, klei met zand. Als je wil bezuinigen, zorg dan in godsnaam dat je een prioriteitenlijstje hebt van de mooiste dijken

en blijf die optimaal beheren. Bezuinig desnoods op andere stukken die minder mooi zijn.”

Cyriel laat de vegetatierapporten zien, met de resultaten van de 1200 proefvakken. In totaal komen hier op de dijken zo’n 250 tot 300 soorten planten voor. In het rapport staat beschreven hoe vaak er is gemaaid, het vegetatietype, soorten en aantal. Het belangrijkste is hoe goed de grond is als dijk: goed (groen), matig (oranje) of slecht (rood). Er zijn lastige stukken met veel rood en oranje, andere zijn vooral groen. “Ik weet van bijna alle dijken hoe ze erbij staan. Ik maak nu de balans op van vijf jaar beheergegevens. Met resultaten als: bij lichtere grond en bij twee keer per jaar maaien vind je een grotere rijkdom. Het geeft zowel betere dijken als een hogere soortenrijkdom. Hoe steiler de dijk en hoe meer op het zuiden gericht, hoe meer kans op bijzondere soorten. En het trekt daarbij ook veel vlinders aan.”

Een ecologisch netwerk

Bij het verschijnen van deze nieuwsbrief is de bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Groesbeek, Ubbergen en Millingen aan de Rijn een feit. En inmiddels is ook duidelijk geworden dat de nieuwe gemeente Berg en Dal gaat heten. Een toepasselijke naam, want hoog en droog, nat en laag, bossen en polderland, stuwwal en rivier, hellingen en uiterwaarden, we hebben het hier allemaal. Een prachtig gebied met veel natuur en gevarieerde landschappen. Voor ons als stichting zal er weinig veranderen, omdat ons werkgebied van begin af aan de drie voormalige gemeenten omvat. Ook de samenwerking met andere betrokken organisaties in het kader van het Landschapontwikkelingsplan vond al op dit niveau plaats. De uitdaging die nu voor ons ligt, is gestaag verder te werken aan het behoud en de ontwikkeling van natuur en landschap. De stichting kan de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. Dat is mede te danken aan de opbrengst van de landschapsveiling die Via Natura eind september 2014 in Groesbeek heeft georganiseerd. Door de financiële bijdrage van

Patrijs (foto Henny Brinkhof)

Schildbroek (foto Nel van den Bergh)

diverse organisaties, bedrijven en particulieren kunnen we de komende tien jaar onze Groesbeekse natuurpercelen zoals Spoorgat, Slumke en Schildbroek nog beter onderhouden. Het beheer van dit halfnatuurlijke landschap kost nu eenmaal geld, maar levert ook veel op. Dat blijkt bijv. uit de natuurmonitoring die afgelopen jaar in de Ooijpolder is gehouden. Dit onderzoek richtte zich op het gebied waar het project van de groenblauwe dooradering is uitgevoerd, globaal tussen het Zwanenbroekje en het dorp Ooij. De EVZ Ubbergen-Groenlanden en de Brabander, beide bij ons in beheer, vallen binnen dit gebied. Het ecologisch netwerk is er nog volop in ontwikkeling, maar nu al hebben allerlei planten en dieren hun weg ernaartoe gevonden. Veelzeggend is het dat bijna alle aangetroffen soorten uitsluitend in de landschapselementen (o.a. natuurstroken, hagen, moerasoeveren) zijn gevonden, en niet in het agrarisch gebied

eromheen. Dat geeft dus al aan dat in het huidige agrarische cultuurlandschap de natuur zich niet meer zonder deze elementen kan handhaven. Door dit netwerk van natuurlijke landschapselementen uit te breiden, bouwen we aan een solide basis voor een bloeiende natuur in ons boerenland.

Moeraswespenorchis op de Brabander (foto Kees Nuijten)

Wat kan de Ploegdriever voor u betekenen en wie kunt u daarvoor bellen?

Aanleg en onderhoud van landschapselementen Arno van der Kruis, tel: 06-12619049, email: info@ploegdriever.nl

Subsidies voor landschap, natuur en ganzenfoeragegebieden Geert Kroes, tel: 06-51984621 (Ooijpolder en Duffelt),
Hans Lamers, tel: 06-41840798 (Groesbeek)

Lidmaatschap en andere verenigingszaken Gerard van Leeuwen, tel: 024-3238264 (secretaris)

Informatie over natuurterreinen in eigendom en beheer (sLog) Nel van den Bergh, tel: 024-3605774 email: info@ooijpolder-groesbeek.nl

www.ploegdriever.nl – www.ooijpolder-groesbeek.nl

redactie: Hans Jacobs - Pandora Ooij b.v. | vormgeving en opmaak: Studio Nuijten Kekerdom | druk en afwerking: Rikken Print Gendst
voorjaar 2015 © De Ploegdriever en Stichting Landschap Ooijpolder Groesbeek